STUDENT EDITION

ואשה אחת מנשי בני הנביאים

A maamar of the Rebbe, said the night of 20 Cheshvan 5746. Hebrew and English, section by section, with every abbreviation spelled out.

RESHIMU

THE MAP OF THE MAAMAR

Five ideas, one question

1. The widow is the soul (sections א)
A widow with a jar of oil, a creditor, and two children. The Alter Rebbe reads her as the soul, and "empty vessels" as the mitzvos we do without feeling.

2. Two kinds of "light from darkness" (sections ב)
Feeling the emptiness reaches higher than putting up with it. The phrase "light from darkness" can mean a stronger light, or a light above light.

3. Near light and far light (sections ג–ד)
The "remainder" is a light that stays above. Keeping mitzvos draws the nearer one, bitterness draws the farthest one. Then: how can a light above give life within?

4. Not too wondrous for you (sections ה–ח)
"Wondrous" and "far" describe things that still have some relation to us. The verse says even what is beyond those words is within reach.

5. "I am" and the revival (sections ט–י)
At Sinai each Jew received the "I" itself. That is why teshuvah is near, and why the body will one day be given life as well.

THE QUESTION THE MAAMAR CARRIES

How can "you and your sons will live on the remainder" be true, if the remainder is a light above, and your sons are the love and fear inside you?

THE ANSWER

Because the verse says it is "not too wondrous for you and not far off": the Torah, teshuvah, and even the "I" above all names were given to every Jew at Sinai.

Hinge moves

- Section ב: from "tolerating" the emptiness to "feeling" it.
- Section ד: the question of how an outer light can give inner life.
- Section ט: the "I" at Sinai answers it.

How to read the pages

Hebrew is on the right, English on the left. Bold is the translation. Lighter italic is the explanation woven in. Small numbers in the back are sources, listed with their status.

WORDS YOU NEED

Ten terms

Makif (mekifim)	Encompassing light: it stays above and around, because the vessel cannot hold it.
Pnimi	Inner light: it enters a vessel and fits it.
Nosar	"The remainder," the word in the verse. The maamar says it is the encompassing light.
Arich and Atik	The near and the far encompassing lights.
Bittul	Self-nullification, the way the encompassing light is drawn down.
Teshuvah	Return. Here also the commandment the verse calls "not too wondrous."
Nefesh, Ruach, Neshamah	The inner levels of the soul: they think and feel.
Chayah, Yechidah	The two encompassing levels of the soul.
Havayah	The four-letter Name of G-d, said as "Havayah" when learning.
Anochi	"I": the first word of the Ten Commandments.

א. The widow's cry and the oil — האשה, הנושה והשמן

THE BIG IDEA

The widow is the soul. "Empty vessels" are mitzvos done without feeling, and the maamar gives it two readings: put up with the emptiness, or feel it.

BEFORE YOU LEARN

A widow's creditor is coming for her children, and all she has is a jar of oil. The Alter Rebbe reads her as the soul: the creditor is the animalistic soul, the children are love and fear, the oil is the soul's essence. The prophet's instruction, "borrow empty vessels, do not minimize," can mean two things: keep the mitzvos even when they are empty of feeling, or feel the emptiness itself and be bitter over it. The maamar asks which one is higher.

NEW IN THIS SECTION — ראשי תיבות

גו'	גו' (וכו')	and so on: the verse continues
אדמו"ר	אדוננו מורנו ורבינו	our master, teacher and Rebbe
עה"פ	על הפסוק	on the verse
ונק'	ונקרא	and it is called
הוי'	הוי"ה	the four-letter Name of G-d, written this way
מבחי'	בחינה	aspect, level
הקב"ה	הקדוש ברוך הוא	the Holy One, blessed be He
יו"ד	יו"ד	the letter yud, spelled out
שהי'	שהיא	that it is
שנה"ב	נפש הבהמית	the animalistic soul
ח"ו	חס ושלום	G-d forbid
האהוי"ר	האהבה והיראה	the love and the fear
אלי'	אליה	to her (final ה dropped)
עלי'	עליה	on it (final ה dropped)
שהתומ"צ	תורה ומצוות	Torah and mitzvos
מ"מ	מכל מקום	still, in any case
וע"ד	על דרך	in the manner of
ומצוותי'	ומצוותיה	and her mitzvos (final ה dropped)
לה'	לה'	to G-d (the Name, written this way)
דמס"נ	מסירות נפש	self-sacrifice

through this	על ידי זה	ועי"ז
in Gan Eden	בגן עדן	בג"ע
in it (final ה dropped)	ביה	בי'
to it (final ה dropped)	ליה	לי'
and so on	כולי (וכו')	כו'
through	על ידי	ע"י

1	**"A certain woman, of the wives of the sons of the prophets, cried out to Elisha."** *This is the story from the Haftarah, in the Book of Kings.*	ואשה אחת מנשי בני הנביאים צעקה אל אלישע גו',
2	**It is known what the Alter Rebbe taught on this verse: "woman" means the soul.** *The Alter Rebbe is the first Rebbe of Chabad.*	וידוע מאמר אדמו"ר הזקן עה"פ דאשה היא הנשמה,
3	**She is called "one woman" because she is one with Havayah.** *Havayah is the name of G-d that we do not say aloud.*	ונק' אשה אחת כי היא אחת עם הוי',
4	**"Of the wives of the sons of the prophets."** *Now the Alter Rebbe explains why the verse mentions prophets at all.*	מנשי בני הנביאים,
5	**"Prophets" comes from "fruit of the lips": they receive "the word of Havayah." The soul is a vessel for receiving understanding and revelation of G-d.** *A vessel holds what is poured into it.*	כי נביאים מלשון ניב שפתיים הוא שמקבלים מבחי' דבר הוי' והנשמה היא כלי קיבול לקבל השגות וגילוי אלקות.
6	**Elisha, in Hebrew, is the letters of "Eli sha," which is the Holy One. So the soul cries out to the Holy One:** *the name works like a call to G-d.*	ואלישע אותיות אלי שע הוא הקב"ה. וזהו ואשה אחת גו' צעקה אל אלישע, שהנשמה צועקת להקב"ה,
7	**"Your servant, my husband, is dead." "My husband" is "fire of the yud."** *The yud is the first letter of Havayah.*	עבדך אישי מת, אישי הוא אש יו"ד,
8	**That is the love, like sparks of fire, that I once had, to be joined to wisdom above and nullified in it. It "is dead."** *The love went out.*	דהאהבה כרשפי אש שהי' אצלי להכלל ולהבטל בבחי' יו"ד חכמה עילאה – מת,
9	**Meaning: right now I do not feel this love.** *The soul is describing a time when feeling is gone.*	שעכשיו אין לי אהבה זו.

10	**"And the creditor has come to take my two children to be his slaves."** *A creditor is someone you owe. Who is the creditor here?*	והנושה בא לקחת את שני ילדי לו לעבדים,
11	**The creditor comes from "G-d made me forget." He is the animal soul, which makes me forget G-d.** *Every Jew has a G-dly soul and an animal soul.*	והנושה מלשון כי נשני אלקים קאי על נפש הבהמית שמשכחת אותי מאלקות,
12	**"My two children" are love and fear of G-d.** *The Tanya says that our feelings are called the soul's "children,"*	ושני ילדי הם האהבה והיראה [וכמבואר בתניא שהמדות נקראים בשם תולדות,
13	**and that love and fear are the main ones.** *All the other feelings branch out from these two.*	ועיקרי המדות הם אהבה ויראה],
14	**So the creditor comes to take the children as slaves: to foreign loves and foreign fears.** *Love and fear pointed at something other than G-d.*	וזהו והנושה בא לקחת את שני ילדי לו לעבדים, לאהבות זרות וליראות זרות.
15	**[Besides making me forget G-d, and wanting to cancel love and fear of G-d, the animal soul** *has a bigger plan.*	[דנוסף לזה שנה"ב משכחת אותי מאלקות ורוצה לבטל ח"ו את האהוי"ר באלקות,
16	**wants to take the love and fear of the G-dly soul and make them serve the animal soul.]** *That is the real danger.*	היא רוצה לקחת את האהוי"ר דנפש האלקית שיהיו עבדים לנה"ב].
17	**"And Elisha said to her, 'What do you have in the house?'"** *The house stands for the soul's inner world.*	ויאמר אלי' אלישע גו' מה יש לך בבית,
18	**Which powers do you still have that the animal soul cannot rule over?** *Elisha is asking what has not been taken.*	איזה כחות נשארו לך שאין לנה"ב שליטה עליהם,
19	**"She said, 'Your maidservant has nothing, except a jar of oil.'"** *A jar of oil is almost nothing.*	ותאמר אין לשפחתך גו' כי אם אסוך שמן,
20	**She has nothing left except the very point at the center of the soul.** *This is the part that is simply connected to G-d.*	שלא נשאר אצלה שום דבר מלבד עצם נקודת הנשמה.
21	**[It can be said that oil is wisdom, and the jar of oil is the soul's wisdom, over which the animal soul has no rule.]** *Oil is the classic picture of wisdom.*	[ויש לומר, דשמן הוא חכמה, ואסוך שמן הוא בחינת החכמה שבנפש, שאין לנה"ב שליטה עלי'].

22	**"Go, borrow vessels from outside... empty vessels, do not minimize."** *The first reading of this phrase comes next.*	ויאמר לכי שאלי לך כלים מן החוץ גו' כלים ריקים אל תמעיטי,
23	**First reading: engage in Torah and mitzvos, which are vessels for the light of Havayah.** *A mitzvah is like a container that holds G-d's light.*	שתעסוק בתורה ובמצוות שהם כלים לאור הוי',
24	**Even if the Torah and mitzvos you do now are empty vessels, without love and fear, do not minimize them.** *They are still vessels.*	ואף שהתומ"צ שעוסקת בהם עכשיו הם כלים ריקים (בלי אהבה ויראה) מ"מ אל תמעיטי בהם,
25	**"And pour into all these vessels": draw into them the revelation of the very essence of the soul.** *Fill the vessels, even the empty ones.*	ויצקת על כל הכלים האלה, להמשיך בהם הגילוי דעצם הנשמה
26	**[As the Tanya explains: keeping Torah and mitzvos depends on remembering always the idea of giving up your life for G-d,** *at the end of chapter 25.*	[וע"ד המבואר בתניא שקיום התורה ומצוותי' תלוי בזה שיזכור תמיד ענין מסירת נפשו לה',
27	**because self-sacrifice comes from the soul's essence.]** *Even without feeling, a Jew can remember that he would give up everything for G-d.*	דמס"נ הוא מצד עצם הנשמה].
28	**"And when you do so, you and your sons will live on the remainder," like the advantage of light that comes from darkness.** *Light from darkness is a phrase to hold on to.*	וכשתעשה כן אזי את ובנייך תחיי בנותר, כיתרון האור הבא מן החושך.
29	**And there is a second reading of "empty vessels, do not minimize":** *It changes what "empty" means.*	ועוד פירוש בכלים ריקים אל תמעיטי,
30	**that a person should think deeply how he is an empty vessel, without understanding in the mind and without awe and love.** *Here "empty" describes me.*	שיתבונן הרבה איך שהוא כלי ריקן בלי דעת במוח ובלי דחילו ורחימו,
31	**He should feel very bitter about his distance, and through this the light of the soul will shine in him.** *The bitterness is the way in.*	ויתמרמר מאד על ריחוקו, ועי"ז יאיר בו אור הנשמה.
32	**The Zohar compares this to wood that will not burn: it is struck until it catches fire. A body without the soul's light is "struck," and then the light rises.**	וכמאמר רב מתיבתא בג"ע אעא דלא סליק בי' נהורא מבטשין לי' כו' גופא דלא סליק בי' נהורא דנשמתא מבטשין לי' וסליק בי' נהורא.

33	**And more than that: this light, which shines through the bitterness of being an empty vessel,** *is not just as good as other light.*	ויתירה מזה שאור זה (שמאיר ע"י המרירות מזה שהוא כלי ריקן)
34	**is greater than light as it is in itself, like the advantage of the light that comes out of darkness.** *Light that comes from darkness beats light that was never in darkness.*	יש לו יתרון על האור כמו שהוא מצד עצמו, כיתרון האור הבא מן החושך דוקא.
35	**And this is "you and your sons will live on the remainder."** *Both readings end at this verse.*	וזהו ואת ובנייך תחיי בנותר,
36	**"You" is the essence of the soul, and "your sons" are awe and love, in every soul. They live on the remainder,** *the part that stays above.*	את הוא עצם הנשמה ובנייך הם דחילו ורחימו שבכל נשמה – תחיי בנותר,
37	**like the advantage of light that comes from darkness.** *Section ב asks which of the two readings reaches higher.*	כיתרון האור הבא מן החושך.

DEEP DIVE

Why a widow, and why oil?

The story is from the Haftarah of Shabbos Vayeira. A prophet's widow cannot pay a debt, and the creditor is coming to take her two children. All she owns is a jar of oil. The prophet tells her to borrow many empty vessels, "do not minimize," and to pour from the jar. The oil keeps flowing until there are no more vessels. The Alter Rebbe reads the story as a picture of the soul. The creditor is the animalistic soul, which demands what it thinks it is owed. The children are love and fear, the two main emotions of the G-dly soul. The oil is the soul's essence, the one thing the creditor cannot take. The vessels are the places where that essence can show itself. This is why the maamar can take "empty vessels" so personally: an empty vessel is a moment of the day, a mitzvah, a prayer, where the feeling is missing. The question the maamar asks is what to do with an empty vessel, and the answer will be that the emptiness itself can be what we bring.

REVIEW

- **Who is the creditor in the widow's story?** The animalistic soul.
- **What are the two readings of "empty vessels"?** Keep the mitzvos even when they feel empty, or feel the emptiness itself and be bitter about it.

TALKING POINTS

- Where in your day is there a mitzvah that feels empty?
- Is it better to keep going or to feel the gap? Why does the maamar say both are "life on the remainder"?

TAKE IT WITH YOU

The Haftarah's widow is the soul. The creditor is the animalistic soul, the children are love and fear, the oil is the soul's essence. "Empty vessels, do not minimize" has two readings, and both promise "life on the remainder."

ב. Two readings, one verse: which is higher — יתרון האור מן החושך

THE BIG IDEA

Feeling the emptiness reaches higher than putting up with it, because "light from darkness" has two meanings.

BEFORE YOU LEARN

The second reading is higher. "Light that comes from darkness" can mean a very strong light that can reach far into darkness. Or it can mean what bitterness over the darkness draws down: a "darkness" that is above light.

NEW IN THIS SECTION ראשי תיבות

אהוי"ר	אהבה ויראה	love and fear
דכמו"כ	כמו כן	likewise
יתי'	יתברך	blessed be He

1	**It can be said that the "advantage of light from darkness" ("you and your sons will live on the remainder")** *is the phrase both readings share,*	ויש לומר, דיתרון האור הבא מן החושך (ואת ובנייך תחיי בנותר)
2	**in the reading where a person thinks deeply how he is an empty vessel,** *the second reading,*	להפירוש בכלים ריקים אל תמעיטי שיתבונן הרבה איך שהוא כלי ריקן,
3	**is higher than the advantage of the light (the "remainder")** *that the first reading promises,*	הוא נעלה יותר מיתרון האור (נותר)
4	**in the reading where a person keeps Torah and mitzvos even though they are without love and fear.** *So the second reading wins. Here is why.*	להפירוש בכלים ריקים אל תמעיטי שיעסוק בתומ"צ אף שהם בלי אהוי"ר.
5	**The "advantage of light from darkness" has two meanings. First: a light strong enough to light up the darkness.** *This is the simpler meaning.*	דהנה ביתרון האור מן החושך, שני ענינים. יתרון האור בכדי להאיר את החושך.
6	**To light up a place that is far away and very dark, you need a very great light.** *A flashlight is not enough for a deep cave.*	שבכדי להאיר במקום רחוק וחשוך ביותר, צריך לאור גדול ביותר.
7	**The same is true of the first reading: doing mitzvos without love and fear** *takes a very strong force.*	דכמו"כ הוא גם בנוגע להיתרון (תחיי בנותר) שע"י עסק התומ"צ בלי אהוי"ר,

8	**That a person keeps mitzvos even when he feels nothing** *needs explaining.*	דזה שהוא עוסק בתומ"צ הגם שאין לו אהוי"ר,
9	**comes from the strength of his bond with G-d, from the soul's essence, which is above the powers we feel.** *Feelings come and go. The essence does not.*	הוא מפני תוקף ההתקשרות שלו באלקות שמצד עצם הנשמה, שלמעלה מכחות הגלויים.
10	**The second meaning is higher: through the bitterness over the darkness that hides G-d's light,** *a person reaches a different level.*	ועוד ענין ביתרון האור מן החושך, שע"י המרירות מהחושך המסתיר אורו ית',
11	**there is drawn down from "He made darkness His hiding place,"** *a verse in Tehillim.*	נמשך מבחינת ישת חושך סתרו,
12	**a darkness that is above light, higher even than a great light that shines in a very dark place.** *This is a kind of "darkness" that is greater than light.*	חושך שלמעלה מאור (למעלה גם מאור גדול שמאיר גם במקום חשוך ביותר).
13	**That is the advantage of the second reading: when a person thinks how he is an empty vessel,** *and does not just accept it.*	וזהו היתרון (תחיי בנותר) שע"י ההתבוננות איך שהוא כלי ריקן,
14	**his bitterness over being an empty vessel (darkness) brings him to the "darkness above light."** *That is why the second reading is higher.*	דע"י המרירות מזה שהוא כלי ריקן (חושך), הוא מגיע לבחינת חושך שלמעלה מאור.

DEEP DIVE

Light from darkness: two meanings

The phrase comes from Ecclesiastes (2:13): wisdom has an advantage over folly, "like the advantage of light from darkness." The Rebbe takes two meanings. In the first, light has to be very strong to shine in a dark and distant place, so the advantage is one of intensity. In the second, bitterness over the darkness that hides G-d draws from a level the Torah calls "He made darkness His hiding place" (Psalms 18:12), a darkness that is above light. The advantage then is one of kind. The first reading of "empty vessels" fits the first meaning: a person who keeps mitzvos without feeling must have a very strong bond with G-d to do it at all. The second reading fits the second meaning: a person who feels the emptiness, and is bitter about it, reaches something higher than ordinary light. The difference to hold on to is intensity versus kind.

REVIEW

- **Which reading is higher?** The second one, bitterness at being an empty vessel.
- **What are the two meanings of "light from darkness"?** A very strong light, or a "darkness" that is above light.

TALKING POINTS

- What is the difference between a stronger light and a different kind of light?
- Why would bitterness reach higher than effort?

TAKE IT WITH YOU

The second reading, bitterness at being an empty vessel, is higher. "Light from darkness" has two meanings, a very great light and a "darkness" above light, and the second reading reaches the second meaning.

ג. Leftovers: mekifim, Arich and Atik — שיריים, מקיפים, אריך ועתיק

THE BIG IDEA

The "remainder" is an encompassing light. Keeping mitzvos draws the near one. Real self-nullification draws the farthest one.

BEFORE YOU LEARN

The "remainder" (nosar) in the verse is the encompassing light that stays above the worlds, like leftovers. It can only be drawn down by self-nullification. Keeping mitzvos without feeling, as strong as that is, still comes from the person's own will, so it draws the nearer light (Arich). Bitterness over being an empty vessel makes a person truly nullified, a leftover in his own eyes, and so it draws the farther light (Atik).

NEW IN THIS SECTION ראשי תיבות

according to	על פי	ע"פ
what is written / what it says	מה שכתוב / מה שאומר	מ"ש
Likkutei Torah, the Alter Rebbe's work	לקוטי תורה	בלקו"ת
that our Sages said	שאמרו רבותינו זכרונם לברכה	שארז"ל
Torah Ohr, the Alter Rebbe's work	תורה אור	בתו"א
in this manner	על דרך זה	ועד"ז

1	**To explain this in more detail,** *the Rebbe turns to Likkutei Torah,*	וביאור הענין בפרטיות יותר,
2	**we need what the Alter Rebbe wrote there: "you and your sons will live on the remainder" is like "the remnant of His inheritance": "for one who makes himself like leftovers."**	יובן ע"פ מ"ש בלקו"ת דענין את ובנייך תחיי בנותר הוא ע"ד מה שארז"ל עה"פ לשארית נחלתו, למי שמשים עצמו כשיריים.
3	**He explains that "leftovers" are the encompassing lights, which are above the chain of worlds. The light that enters the worlds, inside them, is only a glow.**	ומבאר שם, דשיריים הם המקיפים שלמעלה מהשתלשלות. דהאור שנמשך בעולמות (בפנימיות) הוא הארה בלבד,
4	**The main light, the encompassing lights, stays above: leftovers. And to draw down the encompassing lights, you need self-nullification.** *Bittul means setting yourself aside.*	ועיקר האור (המקיפים) נשאר למעלה, שיריים. ובכדי להמשיך המקיפים, הוא ע"י הביטול.
5	**That is "for one who makes himself like leftovers": by truly making yourself like leftovers, nullification,**	וזהו למי שמשים עצמו כשיריים, דע"י שמשים עצמו כשיריים כפשוטו, ביטול,

6	**you draw down the encompassing lights, the leftovers.** *Only someone who is not full of himself receives them.*	ע"ז דוקא הוא ממשיך המקיפים, שיריים.
7	**When a person's service is based on feeling like "somebody," even when it is at the highest level,**	דכאשר עבודתו היא בבחינת מציאות, גם כשהעבודה היא בתכלית העילוי,
8	**the light it draws is the kind that belongs to the worlds. To draw down what is above the worlds, you need nullification.**	ההמשכה שעל ידה היא אור השייך להשתלשלות (מציאות), ובכדי להמשיך השיריים דלמעלה (שלמעלה מבחינת מציאות) הוא דוקא ע"י הביטול.
9	**[The Torah Or says the same on the verse, "The heavens are My throne... Where is the house...? To this one I will look: the poor and broken of spirit."**	[וכמבואר גם בתו"א עה"פ השמים כסאי והארץ הדום רגלי אי זה בית גו' ואל זה אביט אל עני ונכה רוח,
10	**Heaven and earth are Torah and mitzvos, and they draw an inner light. To draw the encompassing lights,**	דההמשכה שע"י שמים וארץ שהם תורה (שמים) ומצוות (ארץ) הוא אור פנימי, ובכדי להמשיך המקיפים,
11	**"where is the house," a house is an encompassing light, even the far one: it comes through nullification, "poor and broken of spirit."]**	אי זה בית גו', דבית הוא מקיף (ובמקיפים עצמם מקיף הרחוק), הוא ע"י הביטול, עני ונכה רוח].
12	**And Likkutei Torah explains that this is what our Sages said on "you and your sons will live on the remainder": "until the dead will live."**	ומבאר בלקו"ת שם, דזהו מה שארז"ל עה"פ ואת ובנייך תחיי בנותר עד שיחיו המתים,
13	**The "remainder" is what stays above, as an encompassing light, and among the encompassing lights it is the far one,**	דנותר הוא מה שנשאר למעלה בבחינת מקיף, ובמקיפים עצמם הוא מקיף הרחוק,
14	**Atik. (Arich is the near encompassing light, and Atik is the far one.)** *These are two high levels of G-dly light.*	עתיק (דאריך הוא מקיף הקרוב ועתיק הוא מקיף הרחוק),
15	**"Live on the remainder until the dead will live": the revival of the dead comes through "the dew that drips from Atik."**	וזהו תחיי בנותר עד שיחיו המתים, דתחיית המתים הוא ע"י טלא דנטיף מעתיקא.
16	**So here is how the second reading is higher: the "remainder" that comes through the bitterness of being an empty vessel**	וזוהי המעלה דענין תחיי בנותר שבא ע"י המרירות מזה שהוא כלי ריקן (פירוש השני בכלים ריקים אל תמעיטי)

17	**is higher than the "remainder" that comes through keeping mitzvos without love and fear.**	על הענין דתחיי בנותר שבא ע״י שעוסק בתומ״צ הגם שאין לו אהוי״ר (פירוש הראשון בכלים ריקים אל תמעיטי),
18	**because** *the advantage in the first reading is:*	כי היתרון (נותר)
19	**when a person keeps mitzvos even with no love and fear, his keeping them is tied to the power of giving up his life.**	בזה שעוסק בתומ״צ גם כשאין לו אהבה ויראה הוא זה שאז קיום התומ״צ שלו קשור עם כח המס״נ,
20	**That power comes from the soul's essence, which is above the powers we feel, love and fear.**	דענין המס״נ הוא מצד עצם הנשמה שלמעלה מכחות הגלויים (אהוי״ר).
21	**But still,** *a hinge word: the objection is about to be restated.*	אבל מ״מ,
22	**even when he keeps mitzvos by remembering that he would give up his soul for G-d,**	כיון שע״י עסק התומ״צ (גם כשקיום התומ״צ הוא ע״י שזוכר ענין מסירת נפשו לה׳)
23	**he is not nullified, for his keeping them depends on his own will. [His will, his "somebody."]** *He is still someone who decides.*	אינו מתבטל ממציאותו [שהרי זה שהוא מקיים תומ״צ תלוי ברצונו, רצון (מציאות) האדם],
24	**So the essence of the soul shows up only as it relates to the powers we feel [because remembering self-sacrifice makes his will strong].**	הגילוי דעצם הנשמה שבזה הוא רק כמו ששייכת לכחות הגלויים [דע״י שזוכר ענין מסירת נפשו לה׳ שמצד עצם הנשמה,
25	**Strong will is still will. The soul's essence is revealed only in a way that fits the person's feelings.**	הרצון שלו בתומ״צ הוא בתוקף גדול].
26	**And so the light drawn down is the light above the worlds as it relates to the worlds,**	ולכן, גם ההמשכה שנמשכת מלמעלה ע״ז, הוא האור שלמעלה מהשתלשלות כמו שהוא שייך להשתלשלות,
27	**in general the near encompassing light, Arich.** *It is a high light, but not the highest.*	דבכללות הוא מקיף הקרוב, אריך.
28	**But the advantage from the feeling and bitterness of being an empty vessel is different: through it a person is nullified,**	והיתרון שנעשה ע״י ההרגש והמרירות מזה שהוא כלי ריקן, מכיון שעי״ז הוא מתבטל ממציאותו,

29	**and the essence of the soul is revealed as it is, above any connection to the powers we feel.** *He is not holding anything back.*	נמשך ע״ז הגילוי דעצם הנשמה כמו שהיא למעלה משייכות לכחות הגלויים.
30	**And the same is true of what is drawn from above:** *the person is truly nullified,*	ועד״ז הוא בההמשכה שנמשכת ע״ז מלמעלה,
31	**for he feels that he is an empty vessel with no merit at all, and he is like leftovers in his own eyes (something extra,**	דע״י שמרגיש בעצמו שהוא כלי ריקן שאין בו שום מעלה והוא כמו שיריים בעיניו (דבר המיותר,
32	**a remainder). So "live on the remainder" draws down the far encompassing light, Atik.** *Leftovers receive the Leftover.*	נותר), הענין דתחיי בנותר שע״ז הוא המשכת מקיף הרחוק, עתיק.

DEEP DIVE

Inner light and encompassing light

In Chassidus a divine light can be "inner" (pnimi). It enters a vessel and takes its shape, so it fits. Or it can be "encompassing" (makif). It stays above and around, because the vessel cannot hold it. The maamar, following Likkutei Torah, calls the encompassing light "leftovers" (shiyurim) and says only self-nullification (bittul) draws it down, because only someone who is not claiming space for himself leaves room for it. Within the encompassing lights the maamar distinguishes a near level, Arich, which still has some relation to the inner light, and a far level, Atik, which is separate from it. The first reading of "empty vessels" is done from the person's own will, so it draws the near level. The second, bitterness at the emptiness, is real nullification, so it draws the far level. This is the core map of the maamar, and the later sections build on it. Keep this map in front of you: inner against encompassing, near against far, and a person's own will against his nullification.

REVIEW

- **What is the "remainder"?** The encompassing light, which stays above the worlds.
- **Which reading draws the near light, and which the far?** Keeping mitzvos without feeling draws Arich, the near. Real nullification draws Atik, the far.

TALKING POINTS

- Why can only nullification draw an encompassing light?
- What makes the first reading "near" and the second "far"?

TAKE IT WITH YOU

The remainder is the encompassing light, drawn down only through nullification. The first reading draws Arich (near), because the person still acts from his own will. The second draws Atik (far), because the person is truly nullified.

ד. How can the far light give life to the inner powers? לא נפלאת היא ממך

THE BIG IDEA

The question: how can a light above give life to love and fear inside us? The Rebbe Rashab's maamar supplies the answer.

BEFORE YOU LEARN

A problem: an encompassing light is above the inner powers, so how can it give life to love and fear ("your sons")? The Rebbe turns to the Rebbe Rashab's maamar on "it is not too wondrous for you and not far," where "wondrous" is Atik and "far" is Arich, and teshuvah is the commandment that reaches both. The verse says it is not remote from you, from the souls of Israel.

NEW IN THIS SECTION ראשי תיבות

the Rebbe Rashab	מורנו הרב רבי שלום דובער	מהורש"ב
his soul is in Eden	נשמתו עדן	נ"ע
the discourse that begins	דיבור המתחיל	ד"ה
all the more so	מכל שכן	ומכ"ש
as it is written	כמו שכתוב	כמ"ש
Ramban (Nachmanides)	רבי משה בן נחמן	הרמב"ן
in several places	בכמה מקומות	בכ"מ
in the Infinite Light	באור אין סוף	באוא"ס
Chayah, a level of the soul	חיה	דחי'
the souls of Israel	נשמות ישראל	דנש"י

1	**We need to understand: "you and your sons will live on the remainder." Even the love and fear of the soul ("your sons") will live on the remainder. But it seems:**	וצריך להבין מ"ש ואת ובנייך תחיי בנותר, שגם האהבה והיראה דהנשמה (בנייך) יחיו בנותר, דלכאורה,
2	**the remainder is an encompassing light, and in the second reading it is the far one.** *An encompassing light is outside; it does not enter.*	מכיון שנותר הוא מקיף, ובפרט להפירוש שנותר הוא מקיף הרחוק,
3	**So how can life come from it to the inner powers, love and fear?** *This is the question for sections ד through י.*	איך שייך שיומשך ממנו חיות לכחות הפנימיים (אהבה ויראה).
4	**This can be explained from what the Rebbe Rashab, whose birthday it is today,** *today is 20 Cheshvan,*	ויש לבאר זה ע"פ מ"ש אדמו"ר (מהורש"ב)

5	**wrote in his maamar on "For this commandment which I command you today is not too wondrous for you, and not far off" (in his maamarim now being prepared for print).**	נ"ע בעל יום ההולדת במאמרו ד"ה כי המצוה הזאת אשר אנכי מצוך היום לא נפלאת היא ממך ולא רחוקה היא (בספר המאמרים שלו שמכינים עתה לדפוס),
6	**The two words, "wondrous" and "far," refer to Atik and Arich. "Wondrous" (pelei) means set apart and separate, and that is in Atik,**	דשני הלשונות נפלאת ורחוקה הם בעתיק ואריך. דפלא [שהוא לשון הפרשה והבדלה] הוא בעתיק,
7	**which is removed and separate from the worlds. "Far" is in Arich.** *Atik is farther away, and Arich is closer.*	שנעתק ונבדל מהשתלשלות, וריחוק הוא באריך,
8	**The word "far" shows that there is some connection to the thing that is far from it.** *You can only be far from something you could be near.*	דלשון ריחוק מורה שיש לו שייכות להדבר שהוא רחוק ממנו,
9	**As in "I said, I will be wise, but it is far from me": he said "I will be wise" because wisdom does relate to him, only it is far.**	וכמו אמרתי אחכמה והיא רחוקה ממני, דזה שאמרתי אחכמה הוא לפי שהחכמה שייכת אליו, ורק שהיא רחוקה ממנו.
10	**And he explains there: "not too wondrous for you," for you specifically.** *Why does the verse say "for you"?*	ומבאר שם, דמ"ש כי המצוה הזאת גו' לא נפלאת היא ממך גו', ממך דוקא, הוא,
11	**Because the mitzvos are the highest will, a will above reason, so they are "wondrous and far."** *A command from a will beyond reason feels remote from us.*	כי כיון שהמצוות הם רצון העליון, רצון שלמעלה מטעם, הם בבחינת פלא וריחוק.
12	**All the more so the mitzvah of teshuvah (this commandment is about teshuvah, as the Ramban and other commentators say),** *teshuvah means returning to G-d.*	ומכ"ש מצות התשובה (דהמצוה הזאת קאי על מצות התשובה, כמ"ש הרמב"ן וכמה מפרשים)
13	**which is above the will behind the mitzvos [as explained elsewhere:**	שהיא למעלה מהרצון דמצוות [וכמבואר בכ"מ,
14	**teshuvah fills in all the damage, because it reaches the Infinite Light, the Master of the will, above the will behind the mitzvos,**	דזה שע"י התשובה מתמלאים כל הפגמים הוא לפי שתשובה מגעת באוא"ס בעל הרצון (שלמעלה מהרצון דמצוות),

15	**and it even reaches the Essence. That is "this commandment which I (anochi) command you": anochi is "who I am."]** *Anochi means "I."*	ועד שהיא מגעת בהעצמות, דזהו מ"ש כי המצוה הזאת אשר אנכי מצוך, אנכי מי שאנכי]
16	**So it is surely "wondrous and far." Lower teshuvah is "far," and higher teshuvah is "wondrous."** *Teshuvah has two levels, one that is close and one that is higher.*	שהיא בודאי בבחינת פלא וריחוק. דתשובה תתאה היא בבחינת ריחוק ותשובה עילאה היא בבחינת פלא.
17	**Lower teshuvah is in the near encompassing level of the soul, Chayah.** *The soul has levels, and Chayah is a high one.*	כי תשובה תתאה היא במקיף דחי', מקיף הקרוב.
18	**The light it draws from above is the encompassing level of direct light, which connects to the inner light, in general Arich.**	וגם ההמשכה מלמעלה הנמשכת ע"י תשובה תתאה היא המקיף דאור ישר שיש לו שייכות להפנימי, דבכללות הוא אריך.
19	**Higher teshuvah is in the far encompassing level of the soul, Yechidah.** *Yechidah is the highest level, the "only one."*	ותשובה עילאה היא במקיף דיחידה, מקיף הרחוק.
20	**The light it draws is the encompassing level of returning light, above any connection to the inner, in general Atik.**	וגם ההמשכה מלמעלה שנמשכת ע"ז היא המקיף דאור חוזר שלמעלה משייכות לפנימיות, דבכללות הוא עתיק.
21	**And "not too wondrous for you and not far off" is "for you" specifically: for the souls of Israel.**	ומ"ש לא נפלאת היא ממך ולא רחוקה היא, הוא ממך דוקא, מנשמות ישראל.
22	**For the souls of Israel have everything in them, and everything is given to them from above, so this is not wondrous or far from them.**	דנש"י יש בהם הכל, וגם מלמעלה נותנים להם הכל, ולכן אין זה נפלא ורחוק מהם.

DEEP DIVE

Chayah, Yechidah and the two teshuvos

The soul has inner levels, Nefesh, Ruach and Neshamah, which think and feel, and encompassing levels, Chayah and Yechidah, which stay above. These parallel the lights above: Chayah matches Arich and Yechidah matches Atik. The Rebbe Rashab's maamar says lower teshuvah, the return of love, works in Chayah and draws Arich. Higher teshuvah, the return of the Essence, works in Yechidah and draws Atik. The verse "this commandment... is not too wondrous for you and not far off" then reads: "wondrous" is Atik and "far" is Arich, and teshuvah, which reaches both, is not remote from the souls of Israel. This answers the question of the section. The outer light can give inner life, because teshuvah is the commandment that reaches both levels and belongs to us. One way to remember it: the soul has two kinds of levels, the lights above have two kinds of levels, and teshuvah is the bridge that joins the matching pairs.

REVIEW

- **What is the question of this section?** How can an encompassing light give life to the inner powers, "your sons"?
- **What does "wondrous" mean here, and what does "far" mean?** "Wondrous" is Atik and "far" is Arich.

TALKING POINTS

- Why is it a problem that the remainder is above, and "your sons" are inside?
- What does it mean that teshuvah is "not remote" from us?

TAKE IT WITH YOU

How can an encompassing light give life to the inner powers? From the Rebbe Rashab: "wondrous" is Atik, "far" is Arich, and teshuvah, which reaches both, is not remote from Israel.

ה. What does the verse add? מה מחדש הכתוב

THE BIG IDEA

"For you" means the inner levels of the soul, and they can reach the outer levels through contemplation.

BEFORE YOU LEARN

If teshuvah is already in the soul's encompassing levels, what is the verse teaching? That "you" means the inner levels, Nefesh, Ruach and Neshamah. With the right contemplation, the inner soul can arouse the encompassing soul, and through it the lights above.

NEW IN THIS SECTION ראשי תיבות

כ"כ	כל כך	so much
נר"נ	נפש רוח נשמה	Nefesh, Ruach, Neshamah
כנ"ל	כנזכר לעיל	as mentioned above

1	**We need to understand what the verse is adding by saying that this commandment (teshuvah)** *the Rebbe asks a fair question:*	וצריך להבין, מה מחדש הכתוב בזה שהמצוה הזאת (תשובה)
2	**"is not too wondrous for you and is not far off." For it seems that even in a person,**	לא נפלאת היא ממך ולא רחוקה היא, דלכאורה, מכיון שגם באדם,
3	**the work of teshuvah is in the encompassing levels, Chayah and Yechidah, which match the encompassing lights above (Arich and Atik). What is the (big) news**	עבודת התשובה היא בהמקיפים חי' יחידה, שהם בדוגמת המקיפים שלמעלה (אריך ועתיק), מהו החידוש (כ"כ)
4	**in saying that work in the soul's encompassing levels draws down the encompassing lights above?** *Like reaches for like. That is not surprising.*	בזה שע"י העבודה בהמקיפים דהנשמה נמשכים המקיפים דלמעלה.
5	**It can be said that "for you" means Nefesh, Ruach and Neshamah, the main part of a person. Although teshuvah is in the soul's encompassing levels, still,**	ויש לומר, דממך קאי על נר"נ שהם עיקר האדם. דהגם שתשובה היא בהמקיפים דנשמה, מ"מ,
6	**to arouse the encompassing levels you need contemplation, and the contemplation (which is in Nefesh, Ruach and Neshamah)** *the thinking, feeling part of us,*	בכדי לעורר המקיפים צריכה להיות התבוננות, וההתבוננות (שבנר"נ)
7	**has to be of a kind that will awaken the encompassing levels, which are above the mind.** *Thinking that reaches above thinking.*	צריכה להיות באופן שעי"ז יתעוררו המקיפים שלמעלה מהשכל.

8	**That is the news in "not too wondrous for you": "for you" means Nefesh, Ruach and Neshamah (as above).**	וזהו החידוש בלא נפלאת היא ממך גו' שממך קאי על נר"נ (כנ"ל),
9	**Although Chayah and Yechidah are wondrous and far from Nefesh, Ruach and Neshamah, still, the inner levels have the power to arouse (with fitting contemplation)**	דהגם שהמקיפים חי' יחידה הם נפלאים ורחוקים מנר"נ, מ"מ, בכח הנר"נ לעורר (ע"י התבוננות המתאימה)
10	**the encompassing levels, Chayah and Yechidah, and through them the encompassing lights above, Arich and Atik.** *The inner soul can reach the outer soul.*	את המקיפים חי' יחידה, ועל ידם גם המקיפים שלמעלה, אריך ועתיק.
11	**And the reason is (as brought above, at the end of section ד) that the souls of Israel (that is, even the inner levels)**	והטעם על זה הוא (כמובא לעיל (סוף סעיף ד) מהמאמר) כי נש"י (היינו גם הנר"נ)
12	**have everything in them, and everything is given to them from above.** *That is why nothing here is out of their reach.*	יש להם הכל, וגם מלמעלה נותנים להם הכל.

DEEP DIVE

Why "for you" matters

If teshuvah already works in the soul's encompassing levels, Chayah and Yechidah, and those match the lights above, then the verse seems to say something obvious: like reaches like. The Rebbe asks what is new. His answer is the word "you" (mimcha). "You" means the inner levels, Nefesh, Ruach and Neshamah, which are the main part of a person and are where thinking and feeling happen. They cannot turn into the encompassing levels. But arousing the encompassing levels takes contemplation, and contemplation lives in the inner levels. The contemplation has to be of a kind that reaches above the mind, and then the inner soul can arouse the outer soul, and through it the lights above. So the news is not that teshuvah reaches high. The news is that the part of us that thinks and feels is able to reach it. The reason given is the one from section ד: the souls of Israel have everything in them, and everything is given to them from above.

REVIEW

- **What does "for you" mean?** Nefesh, Ruach and Neshamah, the inner levels.
- **What can they do?** Arouse the encompassing levels through contemplation that reaches above the mind.

TALKING POINTS

- What is the difference between the soul reaching up and the soul becoming something else?
- Can thinking reach above thinking?

TAKE IT WITH YOU

The verse's innovation is that "for you" means the inner levels, Nefesh, Ruach and Neshamah, which can arouse the encompassing levels through contemplation.

ו. Two tongues, two meanings: will and reason — פלא וריחוק — רצון וטעם

THE BIG IDEA

Every mitzvah has a will (above reason) and a reason (from supernal wisdom). Those are the "wondrous" and the "far."

BEFORE YOU LEARN

For the reading that "this commandment" means all the mitzvos, the two words "wondrous" and "far" fit the two parts of every mitzvah: the will, which is above reason and so "wondrous," and the reason, which comes from supernal wisdom and so is only "far," because our minds come from it.

NEW IN THIS SECTION ראשי תיבות

even so	אף על פי כן		שאעפ"כ
two	שני		ב'

1	**This will be understood by first noting that the exact wording, "not too wondrous for you" ("for you" specifically),**	ויובן זה בהקדים שהביאור בדיוק לשון הכתוב לא נפלאת היא ממך (ממך דוקא),
2	**is true also for the other reading, that "this commandment" means all the mitzvos. Even in this reading,** *and not only teshuvah,*	הוא גם להפירוש שהמצוה הזאת קאי על כללות המצוות. דגם לפירוש זה,
3	**"this commandment" is "wondrous," as brought above (section ד) from the maamar, that all the mitzvos too,**	המצוה הזאת היא בבחינת פלא, וכמובא לעיל (סעיף ד) מהמאמר, שגם כל המצוות,
4	**being the highest will, above reason, are "wondrous and far" (but still "not too wondrous for you," for Israel).**	להיותם רצון העליון שלמעלה מהטעם, הם בבחינת פלא וריחוק (אלא שאעפ"כ לא נפלאת היא ממך, מישראל).
5	**It can be said that the verse uses two words, "wondrous" and "far," because in the mitzvos there are two things.** *A mitzvah has two layers.*	ויש לומר, דזה שאומר ב' לשונות, נפלאת ורחוקה, הוא, כי במצוות יש שני ענינים.
6	**One: the mitzvos are His will, a will above reason. Two: after the will is clothed in wisdom (of Torah),** *a wise reason is given,*	זה שהמצוות הם רצונו יתּ', רצון שלמעלה מטעם. וזה שלאחרי שהרצון נתלבש בחכמה (דתורה),
7	**a reason is added to every mitzvah as well.** *Even a mitzvah we cannot explain has a reason in the wisdom above.*	ניתוסף גם טעם לכל מצוה.

8	**So the two words are these: the will in the mitzvos, being above reason, is "wondrous."** *It has nothing in common with us.*	וזהו שני הלשונות דפלא וריחוק, דהרצון שבמצוות, להיותו למעלה מטעם, הוא פלא.
9	**And the reasons of the mitzvos, as they are in the wisdom of Torah above, are "far."** *Wisdom relates to the mind, but it is far from us.*	וטעמי המצוות כמו שהם מצד החכמה דתורה כמו שהיא למעלה, הם בבחינת ריחוק.
10	**Even though the reasons for the mitzvos (as they are in G-d's wisdom) are above human understanding, still,**	דהגם שגם טעמי המצוות (כמו שהם בחכמתו ית') הם למעלה מההבנה דשכל אנושי, מ"מ,
11	**the wisdom above is the source of the wisdom and minds of all created beings,** *our minds come from it,*	החכמה דלמעלה היא מקור לחכמת ושכל הנבראים,
12	**so it is not "wondrous" to the minds of created beings, only far from them.** *Related, but far.*	ולכן היא לא נפלאת משכל הנבראים ורק רחוקה מהם.

DEEP DIVE

Will and reason, wondrous and far

The Rebbe now turns to the other reading, that "this commandment" means all the mitzvos. The verse uses two words, "wondrous" and "far," and each mitzvah has two layers to match. The first layer is that a mitzvah is G-d's will, and a will is above reason. That layer is "wondrous": it has nothing in common with us, we simply receive the command. The second layer is that the will is clothed in the wisdom of Torah, so a reason is attached to the mitzvah. Even a mitzvah we cannot explain has a reason in the wisdom above. That layer is "far." It is above human understanding, but it is related to the mind, because the minds of all created beings come from that supernal wisdom. So the reason is far from us but not wondrous to us. This sets up the next step. "Wondrous" and "far" both assume some relation, and the Rebbe will ask about what has none.

REVIEW

- **What are the two layers of a mitzvah?** The will, above reason, and the reason, from supernal wisdom.
- **Which is "wondrous," which is "far"?** The will is "wondrous." The reason is "far."

TALKING POINTS

- Which is easier to relate to, a mitzvah's reason or its command? Why?
- Why does it matter that our minds come from supernal wisdom?

TAKE IT WITH YOU

For the reading that "this commandment" is all the mitzvos: "wondrous" is the will, "far" is the reason, because our minds come from the supernal wisdom.

ז. Torah before it came down — תורה קודם ירידתה

THE BIG IDEA

Torah in itself is above "wondrous" and "far." At Sinai it was given to us too.

BEFORE YOU LEARN

Torah in itself is above even "wondrous" and "far," because those words need a relation, and Torah before its descent has none. "Two thousand years before the world" is already a descent. The verse says all of it, down to the level where Torah and G-d are one, is within a Jew's reach, because all of it was given at Sinai.

NEW IN THIS SECTION ראשי תיבות

משא"כ	מה שאין כן	which is not so
כו"כ	כמה וכמה	many
וקוב"ה	הקדוש ברוך הוא	the Holy One, blessed be He

1	**One more point: the mitzvos and the Torah (the reasons behind the mitzvos), as they are in themselves,**	ויש להוסיף, דהמצוות והתורה (טעמי המצוות) כמו שהם מצד עצמם,
2	**cannot even be described as "wondrous" and "far." For the word "wondrous" (and all the more "far")**	אין שייך לומר עליהם גם התואר דפלא וריחוק. כי לשון פלא (ומכ"ש לשון ריחוק)
3	**shows that the wondrous thing has some connection to what it is wondrous from.** *You can only be far from something you could reach.*	מורה שהדבר המופלא יש לו איזו שייכות להדבר שמופלא ממנו.
4	**But where two things have no connection at all, the word "wondrous" does not fit.**	משא"כ בשני ענינים שאין שום שייכות ביניהם, אין נופל הלשון פלא.
5	**Just as we do not say that an idea in the mind is "wondrous" compared to the sense of touch.** *They are in different categories.*	וכמו שאין שייך לומר על סברא שכלית שהיא נפלאת מחוש המישוש.
6	**So the Torah and mitzvos are "far" and "wondrous" only after they came down and gained some connection to the world.**	וזה שהתומ"צ הם ריחוק ופלא הוא לאחרי שירדו להיות להם איזו שייכות לעולם.
7	**The first step down is that the Torah came before the world. For the Torah as it is in itself,**	דהתחלת הירידה היא זה שהתורה קדמה לעולם. דהתורה כמו שהיא מצד עצמה,
8	**is not in the category of "worlds" at all, and we cannot say of it that it came before the world.** *"Before" already puts it on a timeline.*	אינה בגדר עלמין כלל ואין שייך לומר עלי' שקדמה לעולם.

9	**The Sages said, "Two thousand years the Torah came before the world." That describes the Torah after it came down into the category of worlds.**	וזה שארז"ל אלפיים שנה קדמה תורה לעולם, הוא בהדרגא דתורה כמו שירדה להיות בגדר עלמין.
10	**At this level we can say it came before the world, and even give a measure: two thousand years.** *A measure of time already connects it to the world.*	דבדרגא זו שייך לומר שקדמה לעולם, ויתירה מזו, שיש שיעור בהקדימה, אלפיים שנה.
11	**After this it came down through many more steps, until it was drawn down below.** *The Torah descends in stages.*	ולאחרי זה ירדה עוד כו"כ ירידות, עד שנמשכה למטה.
12	**And at this level of Torah, as it is after coming down [a general level that includes many levels,**	ובדרגא זו דתורה, כמו שהיא לאחרי ירידתה [שהיא דרגא כללית, הכוללת כו"כ דרגות פרטיות,
13	**from the Torah that came before the world down to the Torah drawn down below], we can say it is "wondrous and far."** *All these levels are already connected to the world.*	מהדרגא דתורה שקדמה לעולם ועד להדרגא דתורה שנמשכה למטה] שייך לומר שהיא בבחינת פלא וריחוק.
14	**So when the verse says "not too wondrous for you and not far off,"**	ויש לומר, דזה שאומר לא נפלאת היא ממך ולא רחוקה היא,
15	**it means the Torah and mitzvos as they are "wondrous and far,"**	הכוונה בזה היא להתומ"צ כמו שהם בבחינת פלא וריחוק,
16	**and also the Torah and mitzvos as they are in themselves (before they came down,**	וגם להתומ"צ כמו שהם מצד עצמם (קודם ירידתם,
17	**when we cannot even say "wondrous" and "far" about them):**	שאז אין שייך לומר עליהם גם התואר דפלא וריחוק),
18	**this level of Torah and mitzvos too is "not too wondrous for you and not far off."** *Nothing is left out.*	שגם דרגא זו דתומ"צ לא נפלאת היא ממך ולא רחוקה היא.
19	**For at the giving of the Torah, all the levels of Torah were given to Israel,**	כי במתן תורה ניתנו לישראל כל הדרגות דתורה,

20	**including the level of Torah as it is in itself (before it came down to connect to the worlds),**	גם הדרגא דתורה כמו שהיא מצד עצמה (לפני ירידתה להיות שייכת לעולמות),
21	**up to "the Torah and the Holy One are all one."** *A classic phrase for Torah at its very highest.*	ועד לאורייתא וקוב"ה כולא חד.

DEEP DIVE

Torah before the world

The words "wondrous" and "far" make sense only when two things have some relation. A thought in the mind is not "wondrous" compared to the sense of touch, because they are in different categories. So the Torah is called wondrous and far only after it has come down and gained some relation to the world. The Sages say the Torah preceded the world by two thousand years. The Rebbe says that already describes the Torah after a first descent, because a measure in time places it in relation to the worlds. Torah as it is in itself has no such measure. The Rebbe does not leave it there. The verse says "not too wondrous for you," and so it includes even that level. At Sinai, all the levels of Torah were given to Israel, up to the phrase that Torah and the Holy One are one. Nothing is held back.

REVIEW

- **Why can Torah in itself not be called "far"?** "Far" assumes a relation, and Torah in itself has none to the world.
- **How is it still within reach?** All of it was given at Sinai.

TALKING POINTS

- Why is "before the world" already a descent?
- What does it mean that nothing of the Torah was held back at Sinai?

TAKE IT WITH YOU

Torah in itself is above "wondrous" and "far." At Sinai all its levels were given, including that one, so even that is not beyond Israel.

ח. The same for teshuvah — התשובה מצד עצמה

THE BIG IDEA

Teshuvah at its root is above "wondrous" and "far," and the verse says it is within reach.

BEFORE YOU LEARN

The same holds for teshuvah. Its wonder and distance are above those of the mitzvos, but teshuvah at its root, "I am who I am," is above those words too. And the verse says that too is not beyond you.

NEW IN THIS SECTION ראשי תיבות

		הו"ע	הוא ענין	it is the matter of
1	**The same applies to the reading that "this commandment" means the mitzvah of teshuvah.** *Section ז said this about Torah; now it says it about teshuvah.*			והנה עד"ז הוא להפירוש דהמצוה הזאת קאי על מצות התשובה,
2	**That teshuvah is "wondrous and far" is true as it came down and was drawn down below,**			דזה שתשובה היא בבחינת פלא וריחוק, הוא כמו שירדה להיות נמשכת למטה,
3	**but as it is in itself, we cannot even call it "wondrous" and "far."** *It is above those words.*			אבל כמו שהיא מצד עצמה, אין שייך בה גם התוארים פלא וריחוק.
4	**Although the "wondrous and far" of teshuvah is higher than the "wondrous and far" of all the mitzvos [which are the will and the wisdom (section ו),**			והגם דהפלא והריחוק דתשובה הם באופן נעלה יותר מהפלא והריחוק שבכל המצוות [דהפלא והריחוק שבכל המצוות הו"ע הרצון והחכמה (כנ"ל סעיף ו),
5	**and since teshuvah is in the Master of the will (section ד), it is clear** *that its wonder is higher,*			וכיון שתשובה היא בבעל הרצון (כנ"ל סעיף ד), מובן,
6	**that the "wondrous and far" of teshuvah is higher], still, since the word "wondrous" (and all the more "far"),**			שהפלא והריחוק דתשובה הם באופן נעלה יותר], מ"מ, מכיון שהתואר פלא (ומכ"ש התואר ריחוק),
7	**even at its highest, means that the wondrous thing has some connection to what it is wondrous from,**			גם כמו שהוא בתכלית העילוי, מורה שהדבר המופלא יש לו איזו שייכות להדבר שמופלא ממנו,

8	**therefore teshuvah as it is in itself (in the Master of the will) cannot be called "wondrous" or "far."**	לכן, בהדרגא דתשובה כמו שהיא מצד עצמה (בעל הרצון), אין שייך לומר לשון פלא וריחוק.
9	**It can be said that when the verse says "not too wondrous for you and not far off,"**	ויש לומר, דמ"ש לא נפלאת היא ממך ולא רחוקה היא,
10	**it means teshuvah as "wondrous and far," and also teshuvah as it is in its root, in the Master of the will (above "wondrous and far"):**	הכוונה בזה היא להתשובה כמו שהיא בבחינת פלא וריחוק וגם להתשובה כמו שהיא מצד שרשה בבעל הרצון (שלמעלה מהתואר דפלא וריחוק),
11	**this level of teshuvah too is "not too wondrous for you and not far off."** *Even the root of teshuvah is within reach.*	שגם דרגא זו דתשובה לא נפלאת היא ממך ולא רחוקה היא.
12	**And this is the words, "this commandment which I (anochi) command you": even teshuvah as it comes from anochi,**	וזהו מ"ש כי המצוה הזאת אשר אנכי מצוך גו', שגם התשובה כמו שהיא מצד אנכי,
13	**"I am who I am," is "not too wondrous for you and not far off."** *The Essence itself is within a Jew's reach.*	אנכי מי שאנכי, לא נפלאת היא ממך ולא רחוקה היא.

DEEP DIVE

The same for teshuvah

Now the same two steps are applied to the first reading, that "this commandment" is teshuvah. Teshuvah is in the Master of the will, so its "wondrous" and "far" are higher than those of the other mitzvos, which are the will and the reason. Even so, "wondrous" and "far" still assume some relation. Teshuvah as it is in itself, in its root, is above them. The verse says that level too is "not too wondrous for you and not far off." Then the Rebbe reads the next words, "this commandment which I (anochi) command you." The word anochi points to teshuvah as it comes from the Essence, "I am who I am." So the verse is saying that even the Essence is within a Jew's reach through teshuvah. The following section gives the reason. Notice the direction of the argument. The verse could have said that the Essence is out of reach. It says the opposite, and the maamar spends the rest of its length explaining why that is true.

REVIEW

- **What is true of teshuvah at its root?** It is above "wondrous" and "far."
- **What does "anochi" point to?** Teshuvah as it comes from the Essence.

TALKING POINTS

- How can something be too high for a word and still close to us?
- What is the "I" in "which I command you"?

TAKE IT WITH YOU

The same applies to teshuvah: its root is above "wondrous" and "far," and the verse says that is within reach as well.

ט. Why: the first words of the Ten Commandments — אנכי הוי' אלקיך

THE BIG IDEA

At Sinai each Jew received the "I" itself. Even the wish to return reveals it.

BEFORE YOU LEARN

Why? Because at Sinai each Jew was told, "I am Havayah your G-d," and in that "I" is included the "I" above Havayah, which is revealed in teshuvah. When a person wants to do teshuvah, even before he does it, that "I" is revealed as his own life.

NEW IN THIS SECTION ראשי תיבות

	בכאו"א	כל אחד ואחד	each and every one
	לכ"א	כל אחד	each one

1	**And the reason is that at the giving of the Torah, through the words "I am Havayah your G-d," it was made so in every single Jew**	והטעם על זה, כי במתן תורה, ע"י הדיבור אנכי הוי' אלקיך, נעשה כן בכאו"א מישראל,
2	**that "I" (drawn into Havayah) is "your G-d," your strength and your life.** *The word "your" is the point.*	שאנכי (ע"י שנמשך בהוי') הוא אלקיך, כחך וחיותך.
3	**Though "I" became "your G-d" as drawn into Havayah,** *there is a difference, which the maamar points out:*	והגם דזה שאנכי נעשה אלקיך הוא כמו שנמשך בהוי',
4	**as the maamar explains the difference between teshuvah and all the other mitzvos: for teshuvah the verse says "which I command you," a plain "I,"**	וכמבואר בהמאמר החילוק בין מצות התשובה לכל המצוות, דבתשובה כתיב אשר אנכי מצוך, אנכי סתם,
5	**and for all the other mitzvos it says "I am Havayah," "I" as drawn into Havayah,** *a plain "I" is more than "I" in a Name.*	ובכל המצוות כתיב אנכי הוי', אנכי כמו שנמשך בהוי',
6	**still, as is known, the words "I am" include all the mitzvos, even teshuvah. So it can be said**	מ"מ, ע"פ הידוע שבהדיבור אנכי כלולים כל המצוות, גם מצות התשובה, יש לומר,
7	**that in "I am Havayah" (at Sinai) there is also included "I" as it is in His Essence, above being drawn into Havayah,**	שבאנכי הוי' (שבמתן תורה) נכלל גם בחינת אנכי כמו שהוא בעצמותו, למעלה מהמשכה בהוי',
8	**except that this level is revealed in the mitzvah of teshuvah.** *It is there at Sinai, and it shows itself in teshuvah.*	אלא שהגילוי דבחינה זו הוא במצות התשובה.

9	**So we see that what was done at Sinai in every Jew, that "I" is your G-d, your strength and your life,**	ומזה מובן, דזה שבמתן תורה נעשה בכאו"א מישראל שאנכי הוא אלקיך, כחך וחיותך,
10	**includes also the "I" that is above being drawn into Havayah.** *Every Jew received that too.*	הוא גם בחינת אנכי שלמעלה מהמשכה בהוי'.
11	**When a person wants to be awakened to teshuvah (even before he does it),** *just wanting it is enough,*	וכאשר האדם רוצה להתעורר בתשובה (עוד לפני שעושה תשובה),
12	**it is revealed in him that "I" (even the "I" above Havayah) is his strength and his life.**	ע"ז מתגלה אצלו שאנכי (גם אנכי שלמעלה מהמשכה בהוי') הוא כחך וחיותך,
13	**That is, it relates also to his own Nefesh, Ruach and Neshamah.** *Not only to the highest part of the soul.*	היינו שזה שייך גם להנר"נ שלו,
14	**And so this commandment (teshuvah) "which I command you" is "not too wondrous for you and not far off." On the contrary,**	וע"ז, המצוה הזאת (תשובה) אשר אנכי מצוך, לא נפלאת היא ממך ולא רחוקה היא, ואדרבא,
15	**"the thing is very near to you, in your mouth and in your heart, to do it": it is very near for every Jew to reach teshuvah,**	קרוב אליך הדבר מאד בפיך ובלבבך לעשותו, שקרוב מאד לכ"א מישראל להגיע לתשובה,
16	**and not only the teshuvah that came down as "wondrous and far," but also the level of teshuvah "which I command you."**	ולא רק לדרגת התשובה כמו שירדה להיות בבחינת פלא וריחוק אלא גם לדרגת התשובה אשר אנכי מצוך.

DEEP DIVE

Anochi and the Ten Commandments

Each of the other mitzvos is commanded in the name "I am Havayah," the "I" as it is drawn into the Name. Teshuvah is commanded in a plain "I," the "I" without Havayah. The Rebbe's claim is that at Sinai, when each Jew heard "I am Havayah your G-d," that "I" became his strength and his life. Since the Ten Commandments contain all the mitzvos, including teshuvah, they contain this plain "I" too, above being drawn into the Name. It is there at Sinai, and it shows itself in the mitzvah of teshuvah. The practical result is striking. When a person only wants to return, before doing anything, that "I" is revealed as his own life, and it relates to his Nefesh, Ruach and Neshamah, not only to the highest part of the soul. That is why the verse can say that the thing is "very near to you, in your mouth and in your heart, to do it."

REVIEW

- **What did each Jew receive at Sinai?** "I am Havayah your G-d," and in it the "I" above Havayah.
- **When is that "I" revealed?** When a person wants to do teshuvah.

TALKING POINTS

- What is the difference between "I" and "I am Havayah"?
- Why is the wish to return already enough?

TAKE IT WITH YOU

Because at Sinai the "I" of "I am Havayah" included the "I" above Havayah, and the wish to do teshuvah reveals it as the person's own life.

י. Back to the verse, and to the future — תחיית המתים והגאולה

THE BIG IDEA

If the inner powers live from the encompassing light, so will the body at the revival. That is why teshuvah and Redemption belong together.

BEFORE YOU LEARN

So "you and your sons shall live on the remainder": the inner powers receive life from the encompassing light, even the far one. This is also the revival of the dead, when the body will be given life from the surrounding light. And that is the connection between teshuvah and the Redemption: Israel is redeemed through teshuvah.

NEW IN THIS SECTION ראשי תיבות

שנת"ל	נתבאר לעיל	explained above
רז"ל	רבותינו זכרונם לברכה	our Sages, of blessed memory
יהי'	יהיה	will be (final ה dropped)
לע"ל	לעתיד לבוא	in the future to come
תהי'	תהיה	will be (final ה dropped)

1	**And this is "you and your sons will live on the remainder": the inner powers of the soul also live on the remainder. Though the remainder is an encompassing light,**	וזהו ואת ובנייך תחיי בנותר, שגם כחות הפנימיים דהנשמה יחיו בנותר, דהגם שנותר הוא מקיף,
2	**and even more, the far encompassing light, still, life is drawn from it to the inner powers of the soul,**	ויתירה מזו שהוא מקיף הרחוק, מ"מ, נמשך ממנו חיות גם לכחות הפנימיים דהנשמה,
3	**because through teshuvah it is revealed that "I" is your G-d, your strength and your life.** *This answers the question from section ד.*	כי ע"י התשובה מתגלה שאנכי הוא אלקיך כחך וחיותך.
4	**This is like what was said above (section ט) about "not too wondrous for you."**	וע"ד שנת"ל (סעיף ט) בענין לא נפלאת היא ממך.
5	**But there is a difference. "Not too wondrous for you" means that the inner powers of the soul (through the wish to do teshuvah)**	אלא שענין לא נפלאת היא ממך הוא שכחות הפנימיים דהנשמה (ע"י הרצון לעשות תשובה)
6	**are able to reach the encompassing levels.** *They go up.*	הם באופן שעל ידם אפשר להגיע להמקיפים,

7	**And "you and your sons will live on the remainder" means that the inner powers live (with inner life) in the remainder drawn through teshuvah,**	וענין ואת ובנייך תחיי בנותר הוא שכחות הפנימיים חיים (בחיות פנימי) בהנותר שנמשך ע"י התשובה,
8	**in the remainder of the near encompassing light, and also in the remainder of the far encompassing light [and it can be said**	בנותר דמקיף הקרוב וגם בנותר דמקיף הרחוק [ויש לומר,
9	**that the remainder includes also the Essence, which is above both "encompassing" and "inner"].** *It comes down.*	שבנותר נכלל גם העצם שלמעלה מהגדר דמקיף ופנימי].
10	**This can be connected with the Sages' reading of "you and your sons will live on the remainder, until the dead will live,"**	ויש לקשר זה גם עם פירוש רז"ל עה"פ ואת ובנייך תחיי בנותר, עד שיחיו המתים,
11	**for at the revival of the dead the life of the body will come from the "surrounding" light (the remainder). And through "you and your sons will live on the remainder,"**	כי בתחיית המתים יהי' חיות הגוף מהסובב (נותר). וע"י ענין את ובנייך תחיי בנותר,
12	**that the life of the soul's inner powers is in the remainder, in the future the life of the body will also be from the surrounding light.**	שהחיות דכחות הפנימיים (דהנשמה) הוא בנותר, יהי' לע"ל גם חיות הגוף מהסובב.
13	**[And not only that, but the life of the body will be higher, so that the soul will be nourished from the body.]** *The body will be more than it was.*	[ולא עוד אלא שהחיות דהגוף יהי' נעלה יותר, שלכן, הנשמה תהי' ניזונית מהגוף].
14	**It can be said that this is also the connection between teshuvah and the future Redemption,**	ויש לומר, שזוהי גם השייכות דתשובה לגאולה העתידה,
15	**for "Israel is redeemed only through teshuvah," and "Moshiach comes to bring the righteous back in teshuvah,"**	דאין ישראל נגאלין אלא בתשובה ומשיח אתא לאתבא צדיקייא בתיובתא,
16	**because what is drawn down through teshuvah gives life also to the inner powers, "you and your sons will live on the remainder,"**	כי ההמשכה שע"י התשובה היא באופן שממנה נמשך חיות גם לכחות הפנימיים,
17	**and the perfection of the Redemption is the revival of the dead, when the life of the body will be from the surrounding light.**	את ובנייך תחיי בנותר, והשלימות דגאולה העתידה היא בתחיית המתים, שחיות הגוף יהי' מהסובב.

18	**And so, by Israel doing teshuvah, "immediately they are redeemed," in the true and complete Redemption through Moshiach our righteous one,**	ולכן, ע״י שישראל עושין תשובה מיד הן נגאלין, בגאולה האמיתית והשלימה ע״י משיח צדקנו,
19	**who will come and redeem us and lead us upright to our land, in our own time, truly.** *The maamar ends with the Redemption.*	יבוא ויגאלנו ויוליכנו קוממיות לארצנו, בעגלא דידן ממש.

DEEP DIVE

The remainder, the body and the Redemption

The Rebbe returns to the verse the maamar began with: "you and your sons will live on the remainder." The question from section ד is answered. Our inner powers can live from the remainder, even the far encompassing light, because through teshuvah it is revealed that the "I" is our strength and our life. The Sages read the verse as "until the dead will live." The Rebbe adds that at the revival of the dead, the life of the body will come from the "surrounding" light, the same source. What the inner powers do now, the body will do then, and in a higher way. The Rebbe ties this to the Redemption: Israel is redeemed only through teshuvah, because what teshuvah draws down gives life to the inner powers, and the full Redemption is the revival of the dead. The maamar ends with the prayer that Moshiach will come and lead us upright to our land, truly in our time.

REVIEW

- **Where will the body's life come from at the revival?** From the "surrounding" light.
- **How are teshuvah and the Redemption connected?** Teshuvah draws down life to the inner powers, and the full Redemption is the revival of the dead.

TALKING POINTS

- Why would the body be given life from a higher source than the soul has today?
- Why does the maamar end on the Redemption?

TAKE IT WITH YOU

Therefore the inner powers live from the remainder, and in the Resurrection the body will live from the surrounding light. That is why Israel is redeemed through teshuvah.

BRINGING IT TOGETHER

The maamar on one page

The widow's jar of oil is the soul. When a mitzvah feels empty, the maamar offers two ways to meet it. The first is to keep going, and that draws a near light. The second is to feel the emptiness and be bitter about it, and that draws the farthest light, a light above light. The maamar then asks how an outer light can give life to the inner powers, and answers in steps: the inner soul can arouse the outer soul, and the Torah, teshuvah and even the "I" above all names were given to every Jew at Sinai. Nothing is beyond reach. So even the inner powers live on the remainder now, the body will at the revival, and the Redemption comes through teshuvah.

Three questions to discuss

- Describe a time a mitzvah felt empty. Which of the two readings would you want to try, and what would it change?
- The verse says the thing is "very near to you, in your mouth and in your heart." What in the maamar makes that claim believable?
- Why does the maamar connect teshuvah, the revival of the dead and the Redemption? Explain it in three sentences.

Every abbreviation, A to Z

אדמו"ר	אדוננו מורנו ורבינו	our master, teacher and Rebbe
אהוי"ר	אהבה ויראה	love and fear
אלי'	אליה	to her (final ה dropped)
אעפ"כ	אף על פי כן	even so
ארז"ל	שאמרו רבותינו זכרונם לברכה	that our Sages said
באוא"ס	באור אין סוף	in the Infinite Light
בגי"ע	בגן עדן	in Gan Eden
בחי'	בחינה	aspect, level
בי'	ביה	in it (final ה dropped)
בכ"מ	בכמה מקומות	in several places
ב'	שני	two
גו'	גו' (וכו')	and so on: the verse continues
ד"ה	דיבור המתחיל	the discourse that begins
האהוי"ר	האהבה והיראה	the love and the fear
הוי'	הוי"ה	the four-letter Name of G-d, written this way
הו"ע	הוא ענין	it is the matter of
הקב"ה	הקדוש ברוך הוא	the Holy One, blessed be He
הרמב"ן	רבי משה בן נחמן	Ramban (Nachmanides)
ומצוותי'	ומצוותיה	and her mitzvos (final ה dropped)
ונק'	ונקרא	and it is called
חי'	חיה	Chayah, a level of the soul
ח"ו	חס ושלום	G-d forbid
יהי'	יהיה	will be (final ה dropped)
יו"ד	יו"ד	the letter yud, spelled out
ית'	יתברך	blessed be He
כאו"א	כל אחד ואחד	each and every one
כו'	כולי (וכו')	and so on

כו”כ	כמה וכמה	many
כמו”כ	כמו כן	likewise
כמ”ש	כמו שכתוב	as it is written
כנ”ל	כנזכר לעיל	as mentioned above
כ”א	כל אחד	each one
כ”כ	כל כך	so much
לה’	לה’	to G-d (the Name, written this way)
ליי	ליה	to it (final ה dropped)
לע”ל	לעתיד לבוא	in the future to come
לקו”ת	לקוטי תורה	Likkutei Torah, the Alter Rebbe's work
מהורש”ב	מורנו הרב רבי שלום דובער	the Rebbe Rashab
מכ”ש	מכל שכן	all the more so
מס”נ	מסירות נפש	self-sacrifice
משא”כ	מה שאין כן	which is not so
מ”מ	מכל מקום	still, in any case
מ”ש	מה שכתוב / מה שאומר	what is written / what it says
נה”ב	נפש הבהמית	the animalistic soul
נר”נ	נפש רוח נשמה	Nefesh, Ruach, Neshamah
נש”י	נשמות ישראל	the souls of Israel
נת”ל	נתבאר לעיל	explained above
נ”ע	נשמתו עדן	his soul is in Eden
עד”ז	על דרך זה	in this manner
עה”פ	על הפסוק	on the verse
עי”ז	על ידי זה	through this
עליי	עליה	on it (final ה dropped)
ע”ד	על דרך	in the manner of
ע”י	על ידי	through
ע”פ	על פי	according to
קוב”ה	הקדוש ברוך הוא	the Holy One, blessed be He

רז"ל	רבותינו זכרונם לברכה	our Sages, of blessed memory
שהי'	שהיא	that it is
תהי'	תהיה	will be (final ה dropped)
תומ"צ	תורה ומצוות	Torah and mitzvos
תו"א	תורה אור	Torah Ohr, the Alter Rebbe's work

Sources

VERIFIED: checked against the source. AS CITED: given as the Rebbe or the editors cite it, not independently checked. UNVERIFIED: could not be confirmed.

1 מלכים-ב ד, א ואילך. – התחלת ההפטורה דש"פ וירא, שבשנה זו (תשמ"ו) הוא השבת שלפני כ"ף מרחשון, יום ההולדת של כ"ק אדמו"ר (מהורש"ב) נ"ע, שמיני" מתברכין כולהו יומין (זח"ב סג, ב. פח, א).

VERIFIED II Kings 4:1ff confirmed (Sefaria). Zohar II 63b, 88a: as cited.

2 ד"ה כשם שצועקים, נדפס במאמרי אדה"ז – הקצרים ע' קלז. וראה גם ד"ה ואשה אחת (נדפס שם ע' קלו).

AS CITED

3 ל' הכתוב – ישעי' נז, יט.

VERIFIED Isaiah 57:19 confirmed.

4 מקץ מא, נא.

VERIFIED Genesis 41:51 confirmed.

5 פ"ג.

VERIFIED Tanya ch. 3 confirmed.

6 ראה תניא שם (ז, ב): ושאר המדות הן ענפי היראה והאהבה ותולדותיהן.

VERIFIED Tanya ch. 3 wording confirmed; folio (7b) as cited.

7 כ"ה בד"ה ואשה אחת שם.

AS CITED

8 וכן משמע בד"ה ואשה אחת הנ"ל.

AS CITED

9 תניא פנ"ג (עה, רע"א), מזהר (ראה זח"ג לד, א. שם לח, ב ובניצוצי אורות שם אות א).

AS CITED Tanya ch. 53 was checked; the specific folio (75a) was not confirmed.

10 ראה תניא פי"ט (כה, א).

AS CITED

11 כ"ה בד"ה ואשה אחת שם. ובד"ה כשם שצועקים, דפירוש כלים רקים אל תמעיטי הוא שיתבונן איך שהוא כלי ריקן, כדלקמן בפנים.

AS CITED

12 להעיר מלקו"ת ראה לב, ד.

AS CITED

13 שאז הם כגוף בלי נשמה (תניא פל"ח ואילך). ואפשר שלכן הם נק' כלים רקים.

AS CITED

14 ספכ"ה.

VERIFIED Tanya end of ch. 25 confirmed.

15 ראה תניא פי"ח-יט.

AS CITED

16 ע"פ ל' הכתוב – קהלת ב, יג. וראה ספר הערכים-חב"ד ערך אור – ביחס לחושך ס"ח. וש"נ.

VERIFIED Ecclesiastes 2:13 confirmed. Sefer HaErkhim: as cited.

17 צע"ק, דבפסוק נאמר "אל תמעיטי", ובהמאמר "שיתבונן הרבה".

VERIFIED Editorial note by the Rebbe; checked against the text.

18 זח"ג קסח, א. – בזהר שם הוא בשינוי לשון, אבל כ"ה במאמר אדה"ז שם. וכ"ה גם בתניא רפכ"ט. ובכ"מ.

AS CITED

19 ראה ספר הערכים שם ע' תקפ (וש"נ), שזהו אחד הפירושים ביתרון האור מן החושך.

AS CITED

20 תהלים יח, יב.

VERIFIED Psalms 18:12 confirmed.

21 לקו"ת האזינו עג, סע"א.

AS CITED

22 ס"פ מסעי ד"ה ענין נחלת יעקב (צו, ב).

AS CITED

23 ר"ה יז, א.

AS CITED Rosh Hashanah 17a: passage partially located; wording not fully confirmed.

24 מיכה ז, יח.

VERIFIED Micah 7:18 confirmed.

25 וראה גם לקו"ת דרושים לר"ה ד"ה להבין כו' מי א-ל כמוך (סב, ב).

AS CITED

26 בתחילתו. ובאוה"ת נצבים ע' א'רפב ואילך הובא ענין זה שבתו"א והענין דלמי שמשים עצמו כשיריים בהמשך אחד. עיי"ש.

AS CITED

27 ישעי' סו, א-ב.

VERIFIED Isaiah 66:1-2 confirmed.

28 ב"ר ספל"ה. יל"ש מלכים עה"פ (רמז רכח).

AS CITED

29 לקו"ת ברכה צט, ב-ג (הובא בלקו"ת מסעי שם). ובכ"מ.

AS CITED

30 זח"ב פג, א (הובא בלקו"ת מסעי שם).

AS CITED

31 והגם דטבע המס"נ שבכאו"א מישראל הוא לא מצד הרצון שלו אלא מפני שאינו יכול להפרד ח"ו מאחדותו ית' (המשך תרס"ו ע' רסז. ובכ"מ) – הנה זהו כשבא למס"נ בפועל, שאז מתגלית היחידה שבו. אבל כל זמן שלא בא לידי מס"נ בפועל ורק זוכר ענין מסירת נפשו לה' שעי"ז "יוכל לעמוד נגד יצרו" (תניא ספכ"ה) – הנה זה שעומד נגד יצרו (ע"י זכירת המס"נ) הוא שרוצה לעמוד נגד יצרו.

AS CITED Quoted Tanya phrase is from end of ch. 25 (confirmed there); other references as cited.

32 להעיר שגם בתשובה (דוגמת) שני ענינים אלה. א) שהאהבה והצמאון להוי' דבעל תשובה הוא יותר מבצדיקים (תניא פ"ז (יב, א). ובכ"מ). ב) שנעשה נבזה בעיניו נמאס כו' מואס בחייו, וע"ז נמשך לו חסד דעתיק (לקו"ת דרושים לר"ה שם סא, ג). ובהמשך הענין שם (סב, ב) שזהו"ע המשכת השיריים למי שמשים עצמו כשיריים.

AS CITED

33 ל' הכתוב – נצבים ל, יא.

VERIFIED Deuteronomy 30:11 confirmed.

34 דשנת תרע"ג.

AS CITED

35 סה"מ תער"ב-תרע"ו (נדפס שם ע' רפט ואילך).

AS CITED

36 קהלת ז, כג.

VERIFIED Ecclesiastes 7:23 confirmed.

37 כ"ה בסה"מ שם ע' רחצ. ועד"ז הוא בד"ה כי המצוה הזאת בלקו"ת נצבים מה, ב ובסה"מ תקס"ה ס"ע תתפא ואילך. ולהעיר דבסוף ד"ה כי המצוה הזאת בהמשך תרס"ו (ע' שמז) מבואר דריחוק הוא למעלה מפלא.

AS CITED Page number as printed in the source text; not independently checked.

38 כ"ה (שגם כל המצוות הם פלא וריחוק) להדיא בתחלת המאמר שם ע' רפט.

AS CITED

39 וכ"ה בד"ה כי המצוה שבלקו"ת ובסה"מ תקס"ה שם.

AS CITED

40 ראה ד"ה שובה ישראל דוא"ו תשרי ה'תשל"ז (נדפס בקונטרס וא"ו תשרי תש"נ) ס"ה [סה"מ עשי"ת-יוהכ"פ ע' קיד] ובהנסמן שם הערה 46. וראה גם לקו"ת נצבים מה, ג-ד. סה"מ תקס"ה שם ע' תתעט ואילך.

AS CITED

41 שהוא למעלה גם מבעל הרצון – ראה ד"ה שובה ישראל דש"פ האזינו ה'תשל"ז (נדפס בקונטרס שבת תשובה תש"נ) ס"ד [סה"מ שם ע' קכ ואילך].

AS CITED

42 לקו"ת שם מה, ד. סה"מ תקס"ה שם ע' תתעט ואילך. ד"ה הנ"ל תרע"ג ע' רצט. וראה לקמן ס"ט.

AS CITED

43 להעיר מהמובא לעיל ס"ג שהמקיפים נק' שיריים.

AS CITED Internal cross-reference to section ג; consistent with the text.

44 להעיר מלקו"ת נצבים מו סע"ד דבתשובה יש שתי מדריגות תשו"ת ותשו"ע "וגם בחינה זו (תשו"ע) הוא קרוב אליך".

AS CITED

45 ראה רש"י עה"פ לא בשמים גו' ועה"פ כי קרוב גו' (שבהמשך לכי המצוה הזאת). תניא פי"ז ובה"שער" דהתניא (בפי' הפסוק כי קרוב גו'). ובסד"ה כי המצוה בהמשך תרס"ו "המצוה הזאת קאי על כל המצוות".

AS CITED

46 ראה בארוכה סה"מ מלוקט ח"ב ע' כ [סה"מ חנוכה ע' קעח]. שם ס"ע נו [סה"מ י"ב-י"ג תמוז ע' מג] ואילך. וש"נ. וראה שם ע' נז [ע' מג], שגם המצוות דחוקים יש להם טעם בחכמה שלמעלה. ולהעיר שאמר שלמה "אמרתי אחכמה גו'" בנוגע לפרה אדומה (במדב"ר פי"ט, ג).

AS CITED

47 ראה אגה"ק סי"ט (קכח, א) שטעמי המצוות לא נתגלו, והטעמים המובנים לנו אינם תכלית הטעם. וראה בארוכה סה"מ מלוקט שם ע' כ [סה"מ חנוכה שם].

AS CITED

48 תו"א וירא יד, א. ובכ"מ.

AS CITED

49 עפ"ז יומתק זה שאמר שלמה בנוגע להטעם דפרה אדומה "והיא רחוקה ממני".

AS CITED

50 ראה שעהיוה"א פ"ט (פו, ב). וראה ד"ה שובה ישראל דש"פ האזינו הנ"ל הערה 24 [ע' קכא].

AS CITED

51 ראה מדרש תהלים צ, ד. ב"ר פ"ח, ב. תנחומא וישב ד.

AS CITED

52 דזה שאלפיים שנה קדמה תורה לעולם למדין ממ"ש (משלי ח, ל) ואהי' גו' יום יום (מקומות שבהערה הקודמת) – וענין זה שבתורה הוא למטה וירידה לגבי "ואהי' אצלו אמון" (התחלת הכתוב), ראה בארוכה סה"מ תרס"ה ע' עד. ובכ"מ.

AS CITED

53 ראה סה"מ תרס"ה שם בענין ה' הדרגות דתורה שבמשלי שם.

AS CITED

54 ראה זח"ג עג, א.

AS CITED

55 יתרו כ, ב.

VERIFIED Exodus 20:2 confirmed.

56 ראה עד"ז לקו"ת במדבר טז, סע"ד.

AS CITED

57 ע' רצט. וראה גם סה"מ תקס"ה שם ע' תתעט.

AS CITED

58 ראה ד"ה וידבר גו' אנכי ה'תשכ"ח (נדפס בקונטרס חג השבועות תשמ"ט [סה"מ שבועות ע' רנב-ג]) הערה 19.

AS CITED

59 המשך וככה תרל"ז פצ"א. סה"מ קונטרסים ח"ב תיג, ב. ובכ"מ.

AS CITED

60

רמב"ם הל' תשובה פ"ז ה"ה.

VERIFIED Rambam, Hilchos Teshuvah 7:5 confirmed.

61

הובא בלקו"ת שמע"צ צב, ב. שה"ש נ, סע"ב. ובכ"מ. וראה זח"ג קנג, ב.

AS CITED

ABOUT THIS EDITION

Notes on the text

The Hebrew follows the printed Toras Menachem edition and was matched to the digital edition in the OpenChassidus library. It is not reconstructed from memory. The English translation (bold) and explanation (light italic) are the preparer's, and are not part of the printed edition. The sources section lists each citation with its status.

> **Teaching this to a class, a shiur, or your son?** We prepare custom editions for schools and shiurim: matched to your schedule, with test preparation, father-and-son learning tracks, or your own choice of maamarim. hello@reshimu.ai